

Kopja Informali ta' Sentenza

**QORTI CIVILI
PRIM' AWLA**

**ONOR. IMHALLEF
ANTHONY ELLUL**

Seduta tad-29 ta' Lulju, 2013

Citazzjoni Numru. 30/2009

**Montaldo Insurance Agency Limited ghan-nom u in
rappreżentanza tas-socjeta estera American Homes
Assurance Company**

Vs

Carmen Abela u Sylvester Tabone

Permezz ta' rikors guramentat prezentat fit-13 ta' Jannar
2009 l-attrici ppremettiet:-

1. Is-socjeta' esponenti harget polza ta' l-
assicurazzjoni numru 017334102001 flimkien mac-

Pagna 1 minn 15

Qrati tal-Gustizzja

certifikat relattiv numru 08/32738 a favur ta' l-intimata Carmen Abela fir-rigward ta' l-uzu tal-vettura bin-numru ta' registrazzjoni JBG 374.

2. Nhar il-wiehed u ghoxrin (21) ta' Lulju, elfejn u sebgha (2007) l-istess intimata Carmen Abela kienet involuta f'incident awtomobilistiku waqt illi hija kienet qed issuq il-vettura JBG 374 u f'liema incident l-intimat l-iehor, Sylvester Tabone, allegatament soffra danni, inkluza debilita' permanenti fuq il-persuna tieghu;

3. Konsegwentement ghal tali incident, l-intimat Sylvester Tabone pproceda fil-konfront ta' l-intimata Carmen Abela permezz tal-kawza fl-ismijiet "Sylvester Tabone (I.D. 16089(M)) vs. Carmen Abela (I.D. 423673(M))", fejn l-istess Sylvester Tabone talab, fost ohrajn, li jigi deciz u ddikjarat li l-intimata Carmen Abela kienet unikament responsabbli ghall-incident awtomobilistiku surriferit u kif ukoll ghad-danni kollha konsegwenti ghall-istess incident;

4. Permezz ta' l-ittra ufficjali datata tlieta (3) ta' Settembru, elfejn u tmienja (2008) mibghuta lis-socjeta' esponenti a tenur tal-artikolu 10 tal-Kapitolu 104 tal-Ligijiet ta' Malta, l-intimat Sylvester Tabone informa lill-istess socjeta' esponenti li huwa kien ipprezenta l-kawza hawn fuq msemmija fil-konfront ta' Carmen Abela;

5. Is-socjeta' esponenti giet a konoxxenza tal-fatt illi l-intimata kienet diga' giet akkuzata quddiem il-Qorti tal-Magistrati (Malta) talli, fost ohrajn, waqt li kienet qed issuq il-vettura bin-numru ta' registrazzjoni JBG 374, riesqa lejn *pedestrian crossing* hija ma naqsitx il-velocita' u waqfet waqt li din kienet qed tigi uzata mill-pubbliku;

6. In vista ta' tali akkuza, l-intimata Carmen Abela giet immultata hamsin lira Maltin (LM 50) u skwalifikata ghal xahar milli zzomm licenzja tas-sewqan;

7. L-intimata Carmen Abela naqset milli tinforma lis-socjeta' esponenti b'dan meta giet biex tohrog u sussegwentement iggedded il-polza ta' l-assigurazzjoni taghha fir-rigward tal-vettura bin-numru ta' registrazzjoni

JBG 374, tant illi wiegbet fin-negattiv ghad-domanda espressa dwar jekk kenitx giet misjuba hatja ta' xi reat fil-hames snin ta' qabel il-hrug tal-polza, meta tali domanda missha giet imwiegba fl-affermattiv;

8. Tali nuqqas jikkostitwixxi qerq u/jew habi ta' fatt sostanzjali u/jew rapprezentazzjoni ta' fatt li kien falz f'xi partikolarita' sostanzjali u ghaldaqstant jaghti raguni li ghaliha l-polza tista' u ghandha tigi annullata skond il-ligi b'tali mod li s-socjeta' esponenti ma tkunx aktar obligata illi taghmel tajjeb ghal kwalunkwe kumpens likwidat favur terzi, inkluz favur l-intimat Sylvester Tabone;

9. Fi kwalunkwe kaz, l-intimata Carmen Abela naqset milli tezercita, kemm qabel kif ukoll wara l-hrug tal-imsemmija polza tal-assigurazzjoni, *l-uberrimae fidei* rikjesta minnha mil-ligi;

10. Debitament interpellata sabiex tirritorna c-certifikat tal-assigurazzjoni relattiv, l-intimata Carmen Abela baqghet inadempjenti.

L-attrici talbet lil din l-Onorabbli Qorti:

1. tiddikjara illi l-polza ta' l-assigurazzjoni bin-numru 017334102001 li tkopri l-uzu tal-vettura bin-numru ta' registrazzjoni JBG 374 inharget b'qerq u/jew b'habi ta' fatt sostanzjali u/jew rapprezentazzjoni ta' fatt li kien falz f'xi partikolarita' sostanzjali u/jew li fi kwalunkwe kaz l-intimata Carmen Abela naqset milli tezercita, kemm qabel u kif ukoll wara l-hrug tal-imsemmija polza ta' l-assigurazzjoni, *l-uberimmae fidei* rikejsta minnha mil-ligi;

2. tiddikjara li l-istess polza giet ghalhekk validament kancellata *ab initio*, skond il-kundizzjonijiet tal-istess polza u skond il-ligi, b'tali mod illi s-socjeta' esponenti ma tkunx aktar obligata illi taghmel tajjeb ghal kwalunkwe kumpens likwidat favur terzi inkluz favur l-intimat Sylvester Tabone;

3. Tordna lill-intimata Carmen Abela tirritorna c-certifikat originali ta' l-assigurazzjoni numru 08/32737

mahrug u kkonsenjat lill-intimata mis-socjeta' esponenti, jew jekk dan jirrizulta mitluf jew distrutt, li taghmel u taghti lis-socjeta' attrici dikjarazzjoni mahlufa f'dan is-sens.

Bl-ispejjez u b'riserva ta' kull azzjoni ohra spettanti lis-socjeta' attrici kontra l-intimati, jew min minnhom, u bl-ingunzjoni ta' l-istess intimata, jew min minnhom, ghas-subizzjoni.

Twegiba tal-konvenut Sylvester Tabone (fol. 17):-

1. Preliminarjament l-esponent ghandu jigi liberat mill-osservanza tal-gudizzju stante li huwa m'ghandu l-ebda relazzjoni guridika mas-socjeta' attrici f'dina l-kawza;
2. Preliminarjament ukoll, ir-rikors guramentat hekk kif prezentat mis-socjeta' attrici huwa null ai fini u effetti tal-ligi stante illi kemm fil-premessi u kemm fit-talbiet attrici m'hemmx indikat kif fil-fatt jinkwadra l-esponent f'dina l-kawza u dana bi ksur ta' l-artikolu 156 tal-Kap 12 tal-Ligijiet ta' Malta;
3. Jidher li l-azzjoni hekk kif mressqa hija wahda ai termini ta' l-artikolu ghaxra (10) sub-inciz (3) tal-Kap. 104 tal-Ligijiet ta' Malta u ghaldaqstant l-azzjoni hekk kif mressqa hija wahda *fuori termine* u dana a tenur ta' l-istess disposizzjoni tal-ligi;
4. A rigward tal-mertu ta' din il-kawza, in-nullita' o meno tal-polza ta' assikurazzjoni li l-konvenuta Carmen Abela kellha mas-socjeta' attrici, ma tista' bl-ebda mod tippregudika l-posizzjoni ta' l-esponent hekk kif esposti fil-kawza fl-ismijiet '*Sylvester Tabone vs. Carmen Abela*' – Rikors Guramentat Nru 886/08 – per Imhallel Lino Farrugia Sacco, u fl-ahjar ipotesi ghas-socjeta' attrici din ma tistax tinza mill-obbligi imposti fuqha mil-ligi versu l-konvenut Sylvester Tabone, izda ghandha azzjoni ta' rivalza fil-konfront tal-konvenuta Carmen Abela u dana wara li hi thallas lill-esponent;
5. Fil-mertu, li ma kienx hemm '*disclosure of a material fact*' li kienet twassal lis-socjeta' assikurattiva attrici halli

ma tohrogx polza ta' l-assikurazzjoni a favur tal-konvenuta Carmen Abela u dana ghaliex il-fatt in kwistjoni hu xi haga 'de minimis' u dak li tidher li qed tipprova tittenta taghmel issa s-socjeta' assikurattiva hu li tinza mill-obbligi taghha bhala assikuratur versu Carmen Abela;

6. Salvi linji difensjonali ohra hekk kif permessi mill-ligi.

Twegiba guramentata tal-konvenuta Carmen Abela (fol. 20).

1. Fl-ewwel lok, l-pretiza tas-socjeta' assikuratrici attrici hija nfondata kemm bhala fatt u kemm bhala dritt stante li mhux minnu li l-konvenuta Abela hbiet informazzjoni minn u/jew qarrqet bl-istess socjeta' assikuratrici attrici meta ghaddiet ghat-tigidid tal-polza ta' assigurazzjoni *de qua*;

2. Fit-tieni lok, u minghajr pregudizzju ghas-sueccepit, l-allegazzjoni ta' *dolo* u *mala fede* sollevati mis-socjeta' assikuratrici attrici fil-konfront tal-konvenuta Abela ghandhom, fuq l-istregwa ta' l-Artikoli 562 tal-Kodici ta' Organizzazzjoni u Procedura Civili, jigu konkretament ippruvati mill-istess socjeta';

3. Fit-tielet lok u dejjem minghajr pregudizzju ghas-sueccepit, is-socjeta' assikuratrici attrici ghandha, ghas-sodisfazzjon tal-Qorti, tiddemostra li kwalsiasi affermazzjoni u/jew informazzjoni minnhom allegatament zblajata kienet ta' natura daqshekk sostanzjali u/jew materjali li tivvizzja r-relazzjoni kontrattwali ezistenti bejniethom u li tissarraf f'*non-disclosure of material information*;

4. Fir-raba' lok u dejjem minghajr pregudizzju ghal dak sovra eccipit, jigi rilevat u sottolineat in-natura ta' l-offiza li taghha kienet instabet hatja l-konvenuta Carmen Abela fis-7 ta' Lulju 2004, ossija talli kisret dispost fl-Avviz Legali Numru 94 tas-sena 1969 [illum-il gurnata rakkjuz fil-Ligi Sussidjarja 65.05 tal-Ligijiet ta' Malta] rez punibbli ai termini ta' l-Artikolu 55 tal-Kapitolu 65 tal-Ligijiet ta' Malta bhala kontravvenzjoni u mhux bhala delitt;

5. Illi in aggjunta mal-paragrafu precedenti, u dejjem minghajr pregudizzju, il-htija misjub fil-procediment penali menzjonat ma ghandhies tikkwalifika bhala '*non-disclosure*' ta' informazzjoni ta' natura materjali u/jew sostanzjali li jintitola lis-socjeta' attrici thassar il-polza *de qua* u dan ghax *de minimis non curat lex*;

6. Minghajr pregudizzju ghas-sueccepit, jigi rilevat li kienet l-istess socjeta' assikurattrici attrici, meta kienet qed timtela l-appoziat formula, li fformulat l-mistoqsija erronjament jew mhux b'mod adegwat u li kwalsiasi mmarkar fuqha sar esklussivament minnha u mhux mill-konvenuta Abela u li ghaldaqshekk hi m'ghandhiex tigi pregudikata ghall-*imprudenza altrui*;

7. Minghajr pregudizzju ghas-sueccepit, il-prezenti azzjoni ma hi xejn hlief tentattiv sabiex tigi evitata u mhassra l-polza ghad-dannu tat-terz danneggjat, tentattiv prekluz milli jsir ai termini tad-disposti tal-Kapitolu 104 tal-Ligijiet ta' Malta hlief ghal ragunijiet serji hemm espressament kontemplati;

8. Minghajr pregudizzju ghas-sueccepit, l-esponenti qatt ma giet interpellata mis-socjeta' attrici sabiex tirritorna c-certifikat tal-assigurazzjoni taghha

Twegiba ulterjuri tal-konvenuta Carmen Abela (fol. 44).

Dawn il-proceduri m'humix konformi mal-Artikolu 10(3) tal-kap. 104 tal-Ligijiet ta' Malta.

B'digriet moghti waqt is-seduta tas-17 ta' Marzu 2009, il-qorti nnominat lill-avukat Dr Stefano Filletti bhala perit legali (fol. 25).

B'digriet moghti waqt is-seduta tal-20 ta' Ottubru 2009, il-qorti cahdet talba tal-attrici sabiex tordna l-isfilz tat-twegiba ulterjuri¹.

---

¹ L-attrici kienet qeghda ssostni li eccezzjoni ta' dekadenza setghet tinghata biss in limine litis.

Fis-16 ta' Dicembru 2009 l-attrici rrinunzjat ghall-kawza fil-konfront tal-konvenut Tabone (fol. 55).

Fis-26 ta' Ottubru 2011 il-perit legali pprezenta r-rapport u fis-27 ta' Marzu 2012 ikkonfermah bil-gurament.

Il-qorti rat l-atti kollha.

Il-fatti fil-qosor huma s-segwenti:

1. Il-konvenuta kellha l-vettura JBG 374 assicurata mal-attrici. Fil-25 ta' Ottubru 2005 saret il-*proposal form* (fol. 28).
2. Fil-21 ta' Lulju 2007 il-vettura misjuqa mill-konvenuta kienet involuta f'incident tat-traffiku fejn waqt li kienet qeghda ssuq il-vettura, tajret lil Sylvester Tabone.
3. Sylvester Tabone harrek lil Carmen Abela f'kawza civili li ghadha pendent².
4. Ittiehdu proceduri kriminali kontra Carmen Abela b'tahrika datata 20 ta' Settembru 2007. L-ewwel seduta quddiem il-Qorti tal-Magistrati (Malta) bhala Qorti ta' Gudikatura Kriminali kienet fl-24 ta' Ottubru 2007. L-imputazzjonijiet kienu jinkludu li saqet il-vettura b'mod perikoluz u traskurat u velocita' eccessiva, li kkagunat griehi ta' natura gravi fuq Sylvester Tabone u li kienet recidiva b'sentenza tal-Qorti tal-Magistrati (Malta) tas-7 ta' Lulju 2004. Joseph Cassar, ufficjal tal-kumpannija attrici, ikkonferma li: "... *minhabba l-incident de quo, Carmen Abela kellha tahrika kriminali. Ghas-seduta in kwistjoni ahna qabbadna lill-avukat taghna sabiex jattendi ghas-seduta u jsegwi l-proceduri li kien hemm kontra Carmen Abela, u dan sar sabiex jigi verifikat, biex kienet akkuzata u sabiex nseguw l-allegat griehi soffrut f'dan l-incident. Minn hemm l-avukat taghna nfurmana li Carmen Abela kienet recidiva. Kitibitilna biex tibghatilna kopja ta' l-akkuza u din ghaddietilna tikkonferma li kienet recidiva.*" (seduta tat-30 ta' Novembru 2010). Fis-seduta tal-21 ta' Marzu 2011 David Debono, *claims manager* mal-kumpannija attrici, ikkonferma li fid-19 ta' Ottubru 2007 l-

---

² **Sylvester Tabone vs Carmen Abela** (886/2008) prezentata fit-3 ta' Settembru 2008.

attrici kienet infurmathom bil-kawza kriminali u li l-kumpannija baghatet avukat ta' fiducja taghha ghas-seduta tal-24 ta' Ottubru 2007.

5. L-attrici ssostni li meta saret il-proposal form il-konvenuta ma kenitx tat taghrif li fis-7 ta' Lulju 2004 kienet instabet hatja mill-Qorti tal-Magistrati (Malta) li naqset milli tnaqqas il-velocita' u tieqaf meta kienet qeghda ssuq il-vettura JBG374 fi Triq il-Kungress Ewkaristiku, Mosta, waqt li l-vettura kienet qeghda riesqa *pedestrian crossing* li kienet qeghda tintuza mill-pubbliku. Il-konvenuta giet ikkundannata thallas multa ta' Lm50 u giet skwalifikata mil-licenzja ghall-perjodu ta' xahar.

Din il-kawza qeghda ssir ai termini tal-Artikolu 10(3) tal-Kap. 104³. Fatt ikkonfermat mill-attrici stess fin-nota ta' sottomissjonijiet li pprezentat fid-29 ta' Lulju 2011⁴.

Ghalkemm il-konvenuta qalet li kienet infurmat lill-persuna li ghenitha timla' l-*proposal form* bis-sentenza tas-7 ta' Lulju 2004 tal-Qorti tal-Magistrati (Malta) bhala Qorti ta' Gudikatura Kriminali⁵:-

- i. Il-*proposal form* hi ffirmata mill-konvenuta. Dan fih innifsu hu konferma, min-naha tal-attrici, ta' dak li hemm dikjarat fid-dokument.
- ii. Fil-*proposal form* hemm domanda: "*Have you or any person who to your knowledge will drive, been convicted of any offence during the past 5 years ?*", it-twegiba hi "No".

---

³ "Ebda somma ma jkollha tithallas mill-assiguratur awtorizzat taht id-disposizzjonijiet ta' qabel ta' dan l-artikolu, jekk, ***f'kawza mibdija qabel, jew fi zmien tliet xhur wara, li jinbeda l-procediment li fih tkun giet moghtija s-sentenza***, hu jkun ha dikjarazzjoni illi, apparti mid-disposizzjonijiet tal-polza, huwa ghandu jedd li jannullaha minhabba li kienet ittiehdet bil-habi ta' fatt sostanzjali jew billi gie rapprezentat fatt li kien falz f'xi partikolarita' sostanzjali, jew, jekk ikun annulla l-polza ghal dik ir- raguni, illi kellu jedd li jaghmel hekk apparti mill-kondizzjonijiet taghha".

⁴ "Illi l-azzjoni odjerna hija ghalhekk fondata fuq l-art. 10(3) tal-Ordinanza dwar l-Assigurazzjoni ta' Vetturi bil-Mutur ghar-Riskji ta' Terzi Persuni (Kap. 104 tal-Ligijiet ta' Malta) li effettivamente jipprovdi li l-assigurazzjoni ma tkunx aktar tenuta li thallas lit-terz daneggat f'kaz illi jkun hemm habi da parti tal-assigurat ta' fatt sostanzjali materjali....." (fol. 66).

⁵ Ara per eżempju affidavit a fol. 40.

F'dan ir-rigward fl-affidavit l-attrici qalet li t-twegiba ghad-domanda numru hamsa (5) tal-proposal form kienet: *"Jien wegibtu li kont gejt immultata Lm50 fuq incident u li kelli ukoll xahar sospensjoni mill-qorti tat-traffic. Hu kien wegħgibni li la din kienet kawza kriminali din ma kenitx tghodd u b'hekk kien hu stess li immarka l-kaxxa No"* (fol. 40). Il-qorti ma tistax tqies din il-verzjoni bhala l-verita' meta tqies:-

i. Id-domanda numru hamsa (5) tikkoncerna proprju proceduri kriminali. Għalhekk il-qorti ma temminx li jekk tat it-tagħrif li qalet l-iskrivan kien ser ighidilha li t-twegiba kienet 'le', u dan peress li l-kaz kien jitratta dwar proceduri kriminali.

ii. In kontro-ezami l-konvenuta bidlet il-verzjoni meta qalet: *"Hemm sibt lil Oliver Busuttil. Beda jsaqsini l-mistoqsijiet. Nghid li sa minn qabel beda jsaqsini d-domandi, nghid li mal-ewwel infurmajtu illi fis-sena 2004 kelli incident tat-traffiku u kienu ttiehdu passi kriminali kontra tiegħi, u b'rizultat ta' dan wehilt Lm50 u licenzja sospiza għal xahar u dan għaliex ghajjart persuna minn go tieqa. Dan ghedtlu sabiex jara jekk jassiguranix"*. Fl-affidavit qatt ma qalet li qaltlu li l-licenzja giet sospiza għaliex ghajjret persuna.

iii. Licenzja tas-sewqan tigi sospiza f'kazijiet ta' offizi tar-regolament tat-traffiku. Il-qorti m'għandix dubju li persuna midhla tal-assikurazzjoni tal-vetturi hi konxja minn tali fatt, u fuq bazi ta' probabilita' kienet tistaqsi għall-iktar tagħrif kieku hu minnu li l-konvenuta tat dik l-informazzjoni. Certament li ma kienx ser ighidilha, kif qalet il-konvenuta, *"[...] dan ma kellux x'jaqsam."*

Mill-atti l-qorti ma tistax tasal għall-konkluzjoni dwar jekk il-persuna li għenet lill-konvenuta fil-mili tal-proposal form u hrug tal-polza kenitx qegħda tagixxi bhala agent tal-assikurazzjoni jew broker tal-assikurazzjoni. Madankollu, fil-fehma tal-qorti dan m'huwiex determinanti in kwantu l-qorti m'hijjex sodisfatta li tnizzlu affarijiet li l-attrici ma qalitx jew li ma tnizzlux affarijiet li setgħet qalet lill-iskrivan.

Azzjoni taht l-Artikolu 10(3) tal-Kap. 104 trid tkun bazata fuq 'il fatt ta' "*habi ta' fatt sostanzjali*" jew "*gie rapprezentat fatt li kien falz f'xi partikolarita' sostanzjali*".

'Il fatt li t-twegiba registrata fil-*proposal form* hi negattiva, ma jfissirx li s-sentenza tas-7 ta' Lulju 2004 hu fatt sostanzjali. Dan hu apprezzament li trid taghmel il-qorti skond il-provi li jitressqu u c-cirkostanzi partikolari ta' kull kaz u indipendentement mid-domanda li hemm fil-*proposal form*. Din il-qorti ma taqbilx mal-fehma li ladarba hemm domanda fil-*proposal form*, 'il fatt li t-twegiba hi hazina jissarrafin-nuqqas ta' l-ghoti ta' *fatt sostanzjali* ghal finijiet tal-Artikolu 10(3) tal-Kap. 104. Jigi rilevat ukoll li fl-Artikolu 10(3) tal-Kap. 104 hu car kemm din it-tip ta' azzjoni hi indipendenti mill-kondizzjonijiet tal-polza. Dan minkejja li fit-tieni talba l-attrici qeghda titlob dikjarazzjoni li:-

"[...] l-istess polza giet ghalhekk validament kancellata ab initio skond il-kundizzjonijiet tal-istess polza u skond il-ligi b'tali mod illi s-socjeta esponenti ma tkunx aktar obligata illi taghmel tajjeb ghal kwalunkwe kumpens likwidat favur terzi inkluz favur l-intimat Sylvester Tabone." (enfazi tal-qorti).

Hu car li l-ghan wara din il-kawza hi li f'kaz li l-konvenuta Abela tigi kkundannata thallas xi danni, l-attrici tevita li twettaq l-obbligu li thallas skond l-Artikolu 10 tal-Kap. 104. Il-kundizzjonijiet tal-polza m'ghandhom x'jaqsmu xejn mal-azzjoni kontemplata f'dak il-provvediment, li jipprovdi zewg cirkostanzi li fihom polza tista' tigi annullata:-

- *habi ta' fatt sostanzjali ('non-disclosure of a material fact');* jew
- *gie rapprezentat fatt li kien falz f'xi partikolarita' sostanzjali;*

Fatt sostanzjali huwa ta' "*xorta tali li tinfluwenza d-decizjoni ta' assicuratur prudenti meta jigi biex jara jekk ghandux jiehu r-riskju, u, f'dan il-kaz, b'liema premium u taht liema kondizzjonijiet.*" (Artikolu 10(5) tal-Kap. 104).

F'dan il-kaz bit-twegiba li hemm registrata fil-*proposal form* ghad-domanda li saret lill-konvenuta, hemm fatt li hu falz. Biex wiehed iqies jekk dan il-fatt kienx sostanzjali, il-qorti tqies rilevanti li:-

(a) L-imputazzjoni relatata mal-kaz tad-29 ta' April 2004 kienet kontravenzjoni, hekk kif wara kollox ikkonfermat il-Qorti tal-Magistrati (Malta) bhala Qorti ta' Gudikatura Kriminali fis-sentenza li tat fit-2 ta' Frar 2011 fil-kawza **Il-Pulizija vs Carmen Abela**. Tant hu hekk li f'dak il-kaz il-konvenuta giet liberata mill-imputazzjoni ta' recidiva.

(b) Bejn meta sehh il-kaz fil-Mosta (29 ta' April 2004) sakemm saret il-*proposal form* (25 ta' Ottubru 2005) kienu ghaddew tmintax-il xahar.

(c) il-kaz sehh fid-29 ta' April 2004, filwaqt li l-incident tat-traffiku li fih ittajar Sylvester Tabone sehh fil-21 ta' Lulju 2007, cjoe' iktar minn tlett snin wara. Ma rrizultax li fl-intervall ta' dawn iz-zewg dati l-attrici regghet giet misjuba hatja ta' ksur tar-regolamenti tat-traffiku;

(d) wara li sehh l-incident u saret il-claim⁶, il-kumpannija assiguratrici xorta baqghet iggedded il-polza ta' assikurazzjoni. Jirrizulta li dan gara fl-1 ta' Novembru 2007 (Dok. DD5), u l-1 ta' Novembru 2008. Kien biss b'ittra datata 19 ta' Settembru 2009 (Dok. DD8) li l-attrici nfurmat lill-konvenuta li: "*We regret to inform you that in view of recent underwriting restrictions we are not in a position to offer renewal of your policy.*". Madankollu mill-fatti hawn fuq elenkati hu probabbli li l-kumpannija attrici kienet taf bis-sentenza tas-7 ta' Lulju 2004 qabel sar it-tigdid tal-polza fl-1 ta' Novembru 2008.

(e) Ma saru l-ebda mistoqsijiet lill-konvenuta sabiex jigi stabbilit x'gara ezatt fid-29 ta' April 2004 gewwa Triq il-Kungress Ewkaristiku, Mosta. Per ezempju m'hemmx taghrif dwar:-

- Il-velocita' li kienet qeghda ssuq biha;
- F'liema parti taz-zebra crossing kienet qeghda t-terza persuna fil-pedestrian crossing meta ghaddiet il-vettura misjuqa mill-attrici;

---

⁶ Il-claim saret fit-23 ta' Lulju 2007.

Jibqa' 'l fatt li l-konvenuta giet sospiza mill-licenzja tas-sewqan ghall-perjodu ta' xahar, li m'huwiex perjodu qasir.

'Il fatt li l-kaz kien jitratta dwar velocita' eccessiva fil-vicinanze ta' *pedestrian crossing* waqt li persuna kienet qeghda taqsam abbinat mas-sospensjoni tal-licenzja ghas-sewqan ghall-perjodu ta' xahar, is-sentenza tas-7 ta' Lulju 2004 setghet kienet partikolarita' sostanzjali fis-sens li l-attrici setghet per ezempju imponiet *premium* ghola jew kondizzjonijiet differenti meta giet biex tikkunsidra t-talba ghall-hrug ta' polza ta' assikurazzjoni. Pero' l-qorti m'hijiex tal-fehma li wahedha din hi xi prova determinanti li **assicuratur prudenti** kien ser jirrifjuta li jassigura lill-attrici jew li jimponi kondizzjonijiet iktar oneruzi. Hu fatt li l-prova trid issir mill-l-attrici. Il-prova ta' **assicuratur prudenti** ma ssirx sempliciment billi l-kumpannija assiguratrici li taghmel tipproponi kawza ta' din ix-xorta, wara li jinqala' l-incident u ssir il-*claim*, tghid x'kienet taghmel kieku kienet giet infurmata bil-fatt. Dik m'hijiex prova oggettiva izda wahda soggettiva. Il-qorti trid tiddeciedi a bazi ta' dak li jaghmel **assicuratur prudenti**, jekk hemm bzonn billi jitressqu rapprezentanti ta' kumpannija assiguratrici ohra li joperaw f'Malta fl-istess tip ta' polza⁷; "*The evidence from other independent experts who represent the prudent insurer as to the opinion on the question is now admissible to prove materiality of a non-disclosure, and is needed to help the judge, who cannot pretend to be a prudent insurer, discover the standards and practice of the notional prudent insurer.*" (*The Duty of Disclosure in Insurance Contract Law*, S. Park⁸, pagna 80). Haga li ma saritx f'dan il-kaz.

Inoltre, jibqa' fatt li l-assikurazzjoni giet imgedda fl-1 ta' Novembru 2008 minkejja li l-attrici kienet taf bis-sentenza tal-4 ta' Lulju 2004. M'hemmx prova li t-tigdid sar taht xi kondizzjonijiet differenti minn dawk li kienu jirregolaw il-polza meta sehh l-incident fil-21 ta' Lulju 2007. Ghall-qorti

---

⁷ Il-qorti m'hijiex tghid li ma jezistux kazijiet fejn m'hemmx bzonn li ssir prova simili ghaliex il-kaz ikun ovvju u l-qorti tkun tista' tasal ghall-konkluzjoni mill-fatt innifsu.

⁸ Dartmouth, 1996.

t-tezi tal-attrici li l-konvenuta naqset milli taghti fatt sostanzjali hi nkompatibbli mat-tigdid tal-polza meta l-attrici kienet diga' taf b'tali fatt. Hu evidenti li ghall-attrici 'l fatt sar sostanzjali xi zmien wara li giet prezentata l-kawza civili 886/2007. F'dawn ic-cirkostanzi l-qorti hi tal-fehma li l-agir tal-kumpannija attrici hu konferma li ma kenitx tqies is-sentenza tas-7 ta' Lulju 2004 bhala fatt materjali.

Hemm ukoll il-kwistjoni jekk din il-kawza saritx fit-terminu kontemplat mil-ligi. Diga' ssemma kif fin-nota ta' sottomissjonijiet hemm dikjarazzjoni espressa tal-attrici li l-kawza qeghda ssir ai termini tal-Artikolu 10(3) tal-Kap. 104.

Il-qorti tibda billi tosserva kif wara li fl-20 ta' Ottubru 2009 il-qorti cahdet it-talba ghall-isfilz tat-twegiba ulterjuri tal-konvenuta Abela, fis-16 ta' Dicembru 2009 l-attrici rrinunzjat ghall-kawza fil-konfront ta' Tabone. Dak il-konvenut kien ressaq l-eccezzjoni l-kawza kienet saret wara t-terminu kontemplat mil-ligi (tielet eccezzjoni a fol. 17).

Il-perit legali kkonkluda wkoll li gialadarba l-eccezzjoni li l-kawza ma gietx prezentata fit-terminu kontemplat fl-Artikolu 10(3) ma nghatatx *in limine litis*, ghandha tigi michuda. Il-perit legali ghamel riferenza ghal sentenza tal-Qorti tal-Appell (Inferjuri)⁹ li kkonkludiet li eccezzjoni ta' dekadenza ma tistax tinghata fl-istadju ta' appell. Il-qorti ma taqbilx mal-konkluzjoni tal-perit legali meta tqies:-

1. Wiehed mill-elementi essenzjali ta' azzjoni ta' din ix-xorta hi li tigi pprezentata sa tliet xhur wara li ssir il-kawza dwar ir-responsabbilta' bejn il-vittma u l-assigurat.
2. It-terminu kontemplat fl-Artikolu 10(3) hu perentorju, u ghalhekk ma jistax ikun sospiz jew interrott.
3. Dak li nghad fi-sentenza **Giuseppe Sammut – vs- Notaro Edoardo Pellegrini Petit**, Appell Civili, 16 ta' Jannar 1920 (Vol XXIV pl p276): "*quando la legge stabilisce un termine entro cui un atto si deve compiere, quel termine, anzicche di prescrizione, e' termine di*

---

⁹ **Atlas Insurance vs Cassar Cooper** tat-22 ta' Novembru 2006.

decadenza, nel senso che, decorso quel termine, quell'atto non sarebbe piu' ammissibile. La dottrina pone il criterio distintivo in cio' che, se la disposizione che assegna un termine per l'esperimento d'un diritto non dica espressamente che si tratta di prescrizione, o non abbia i caratteri di questa, di trattera' di una decadenza". Fil-kawza **Joseph Vella nomine vs Anthony Migneco et** nomine deciza minn din il-qorti¹⁰ fid-9 ta' Gunju 2005, gie wkoll trattat il-punt dwar it-terminu perentorju li fih kellha ssir il-kawza¹¹. Il-qorti osservat: *"Skadut dak it-terminu, l-azzjoni mhix aktar ammissibbli (ara "Camilleri vs Micallef", deciza mill-Onorabbli Qorti tal-Appell fil-5 ta' Ottubru, 1998) u l-Qorti, ghalhekk, tista' u anzi ghandha tissolleva dan il-punt ex officio, (ara wkoll "Surprise Yachts Ltd vs Rosso", decisa minn din il-Qorti fil-21 ta' April, 2004, fejn gie osservat, fuq l-iskorta ta' giurisprudenza precedenti, li la darba it-terminu hu perentorju tad-dritt "lanqas hi ammessa rinunzja ghall-eccezzjoni bhal din")."*

4. Irrispettivament jekk f'dan ir-rigward il-konvenut jatix eccezzjoni formali, gialadarba ma tistax issir il-kawza wara li jghaddi terminu perentorju, din hi materja li tista' wkoll tirrileva l-qorti minn jeddha. Wara kollox hekk jigri per ezempju f'kaz ta' spoll fejn biex tirnexxi l-azzjoni l-atturi irid jissodisfa tlett elementi, fosthom li l-kawza ssir fi zmien xahrejn.

Din il-kawza giet prezentata fit-13 ta' Jannar 2009, filwaqt li l-kawza fl-ismijiet **Sylvester Tabone vs Carmen Abela** (886/08) giet prezentata fit-3 ta' Settembru 2008. Jidher ghalhekk li l-azzjoni m'hijiex ammissibbli gialadarba din il-kawza ma saritx fit-terminu ta' tlett (3) xhur wara li bdiet il-kawza 886/2008.

Ghal dawn il-motivi l-qorti tiddeciedi l-kawza billi tilqa' l-eccezzjoni ulterjuri u:-

1. Tiddikjara li l-kawza m'hijiex ammissibbli ghaliex saret wara t-terminu kontemplat fl-Artikolu 10(3) tal-

---

¹⁰ Imhalled Tonio Mallia.

¹¹ Azzjoni redibitorja fir-rigward ta' mobbli.

Kopja Informali ta' Sentenza

Kap. 104. Ghalhekk tilqa' l-eccezzjoni li nghatat fit-twegiba ulterjuri mill-konvenuta.

2. F'kull kaz tichad it-talba tal-attrici in kwantu tiddikjara li ma nghatatx prova li l-fatt hu sostanzjali skond id-definizzjoni li hemm fl-Artikolu 10(3) tal-Kap. 104.

Spejjez a karigu tal-kumpanija attrici inkluzi dawk tal-konvenut Tabone.

< Sentenza Finali >

-----TMIEM-----